

DONCSEV TOSO

A barcelonai hóhér

A barcelonai hóhér egymás mellé tett lábfejjel, szinte vigyázállásban, mereven, de kissé rogyant térddel állt a krumplisláda előtt, szakasztott úgy, ahogy a hatalom éveiben a dísztribün mellvédjéről köszöntötte a katonásan menetelő dolgozókat. Görnyedt törzséhez képest aránytalanul nagynak tűnt a feje, csúf volt görbe, ormótlan orra, elálló lapátfüle, durva, duzzadt ajka és düledt szeme is, egyedül össze csavarodott hullámos haja javított valamelyest ellenszenves küllemén. A Húsvét-szigetek kőszobrai jutottak róla eszembe. Rejtélyes mozdulatlansága, félelemkeltő zárkózottsága taszított, de mégsem ilyennek képzeltem a spanyol polgárháború hajdani, hírhedtté vált hóhérát, mert harminc évvel az események múltán valójában egy tőpörödött, megtört, keserű, boldogtalan vénembert szemléltem, aki üres szatyorral a markában egyetlen kísérő nélkül, egyedül várakozott a kecskebakokra kirakott rekeszek előtt. Apám most megint, mint akkoriban mindig, némi szorítást érzett a gymorszája körül. Miniszter úrként üdvözölte. A néhai hóhér, a későbbi hídverő miniszter, majd a forradalmat megelőző hónapok kommunista pártvezére jobbával háritó mozdulatot tett, talán nem akarta, hogy a letűnt múltra emlékeztessék, a Gerő úr megszólításnak sem örült, mert ugyanúgy enyhe grimasszal, kissé türelmetlenül reagált, nyilván inkognitóját kívánta megőrizni. Fölöslegesnek bizonyult azonban ez a túlzott óvatosság, mert a tavaszi napsütésben a friss primőrök között válogató két csinos fiatalasszony ügyet sem vetett a kopottas, sötét öltönyt viselő, öreg férfira. Tati kellemetlen érzéssel, meglepetten fedezte fel a szerény külsejű nyugdíjasban egykori vevőjét, hiszen közel tíz év telt el azóta, hogy Gerő Ernő utójára vásárolt apám Akadémia utcai vegyeskereskedésében, és közben a világ is, meg az egykori első titkár sorsa is igencsak sokat változott. Régen mindig ceruzával írt listát nyújtott át apámnak, azon volt az igényelt áruk neve és kívánt mennyisége. Rákosi Mátyástól eltérően, aki szintén gyakran vásárolt a boltban, nem váltott szót senkivel, homályos tekintettel maga elé meredt, ilyenkor láthatóan máshol kalandoztak a gondolatai. Apám furcsállta, hogy egy államférfi, egy miniszter a felesége helyett intézi a heti bevásárlást. – Hogyan kezelhet országos ügyeket tel-

Oláh Máttyás László: Zászló (40 × 50 × 50 cm, süttői márvány, 2016)

jes felelősséggel egy papucs férj? – háborgott magában. – Vagy Hispániában is ilyen szenvtelenséggel továbbította a parancsot, és adta át a végrehajtóknak a kivégzendők listáját?

Meglepetésként hatott hát ez a váratlan visszatérés immár Budán, a Lékai téren. Ezután hetente egyszer, péntek reggel pontban tízkor jelent meg a piacon, mindig ugyanott, a bejáratnál, a krumplisládák előtt cövekelt le, és nyújtotta át a női kézírással rótt megrendelést. Hályogos szemével hunyorogva mereven várta, hogy kiszolgálják. Apám néhány hasztalan kísérlet után belátta, hogy a szovjet titkosszolgálat egykori tisztjét nem tudja szóra bírni, a vallatás mestere makacsul hallgatott. Aztán az évek múlásával, ahogy örökbefogadott gyermekei felcseperedtek, ők vették át a heti bevásárlás feladatát az elaggott diktátortól.

Apám és anyám gyakran eltűnődtek, morfondíroztak, olykor még szelíden civódtak is azon, hogy mi jobb egy gyereknek, ha árvaházban nő fel, avagy családi körülmények között egy hóhér neveli fel. Apám amellet kardoskodott, hogy egy hitvány, kegyetlen mészáros is lehet jó apa, hiszen még az undorító patkányok is gondos szülőkként törődnek kölykeikkel. Anyám meggyőződése szerint viszont soha nem lehet boldog az a gyermek, aki arra kényszerül, hogy utólag szégyellje a felmenőit, és ez óhatatlanul bekövetkezik, ha megismeri családjá bűnös múltját. Apám a hosszan tartó vitát végül azzal az érveléssel zárta le, hogy az utódok mindig választhatnak: megtagadhatják elődeiket, de minden korábbi gazságuk ellenére meg is bocsáthatnak nekik.